הֲרֵי זֶה צָרָה וּמִתְעַנִּין וּמַתְרִיעִין עָלֶיהָ. [מ]וְכֵן עַל הָרַעַשׁ וְעַל הָרוּחוֹת שֶׁהֵם מַפִּילִים הַבִּנְיָן וְהוֹרְגִים, מִתְעַנִּים וּמַתְרִיעִין עֲלֵיהֶם: ה [נ]וְכֵן מִתְעַנִּין עַל (ג) (יד) הֶחֱלָאִים. כֵּיצַד, הֲרֵי שֶׁיָּרַד חֹלִי אֶחָד לַאֲנָשִׁים הַרְבֵּה בְּאוֹתָהּ הָעִיר, כְּגוֹן אַסְכָּרָה (פֵּרוּשׁ חֹלִי סוֹגֵר הַגָּרוֹן, מֵעִנְיַן (בראשית ח ב) 'וַיִּסָּכְרוּ מַעְיְנֹת תְּהוֹם') אוֹ חַרְחוּר וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם, (טו) וְהָיוּ מֵתִים מֵאוֹתוֹ חֹלִי, הֲרֵי זֶה צָרַת צִבּוּר וְגוֹזְרִין עָלֶיהָ תַּעֲנִית וּמַתְרִיעִין. [ס]וְכֵן (טז) חִכּוּךְ לַח הֲרֵי הוּא כִּשְׁחִין פּוֹרֵח, (יז) וְאִם פָּשַׁט בְּרֹב הַצִּבּוּר מִתְעַנִּין וּמַתְרִיעִין עָלָיו, אֲבָל חִכּוּךְ יָבֵשׁ, [*] צוֹעֲקִים עָלָיו בִּלְבַד. הַגָּהּ: וּבְאֵלּוּ חֳלָאִים אֵין צְרִיכִין שֶׁיָּמוּתוּ בִּשְׁלֹשָׁה יָמִים זֶה אַחַר זֶה כְּמוֹ בַּדֶּבֶר שֶׁהוּא בָּא מִכֹּחַ שִׁנּוּי אֲוִיר, אֶלָּא מִתְעַנִּים וּמַתְרִיעִים עַל אֵלּוּ הֶחֱלָאִים (יח) מִיָּד (בית יוסף): ו [ע]וְכֵן עַל חַיָּה רָעָה שֶׁנִּשְׁתַּלְּחָה, אֲפִלּוּ לֹא הִזִּיקָה אֶלָּא נִרְאֵית בִּלְבַד, מִתְעַנִּין וּמַתְרִיעִין בְּכָל מָקוֹם (יט) אֲפִלּוּ הָרְחוֹקִים, [פ]אֲבָל אִם אֵינָהּ מְשֻׁלַּחַת, אֵינָהּ אֶלָּא מִקְרֶה. אֵיזוֹ הִיא מְשֻׁלַּחַת, [צ]נִרְאֲתָה בָּעִיר בַּיּוֹם הֲרֵי זוֹ מְשֻׁלַּחַת, (כ) נִרְאֲתָה בַּשָּׂדֶה בַּיּוֹם, אִם רָאֲתָה (כא) שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם וְלֹא בָּרְחָה מִפְּנֵיהֶם הֲרֵי זוֹ מְשֻׁלַּחַת, וְאִם הָיְתָה (כב) שָׂדֶה שֶׁסְּמוּכָה (ד) לַאֲגַם וְרָאֲתָה שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם וְרָדְפָה אַחֲרֵיהֶם הֲרֵי זוֹ מְשֻׁלַּחַת, לֹא רָדְפָה אַחֲרֵיהֶם אֵינָהּ מְשֻׁלַּחַת. וְאִם הָיְתָה (כג) בַּאֲגַם, (כד) אֲפִלּוּ רָדְפָה אַחֲרֵיהֶם אֵינָהּ מְשֻׁלַּחַת אֶלָּא אִם טָרְפָה שְׁנֵיהֶם (כה) וְאָכְלָה אֶחָד מֵהֶם, אֲבָל אִם אָכְלָה שְׁנֵיהֶם בַּאֲגַם אֵינָהּ מְשֻׁלַּחַת, מִפְּנֵי שֶׁזֶּה הוּא מְקוֹמָהּ וּמִפְּנֵי הָרְעָבוֹן טָרְפָה, לֹא מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְשֻׁלַּחַת: ז [ק]בָּתִּים הַבְּנוּיִים בַּמִּדְבָּרוֹת וּבָאֲרָצוֹת הַנְּשַׁמּוֹת, הוֹאִיל וְהֵם מְקוֹם גְּדוּדֵי חַיָּה, אִם עָלְתָה לְגַג וְנָטְלָה תִּינוֹק מֵעֲרִיסָה (פֵּרוּשׁ מִטָּה קְטַנָּה, מֵעִנְיַן (דברים ג יא) 'הִנֵּה עַרְשׂוֹ עֶרֶשׂ בַּרְזֶל') הֲרֵי זוֹ מְשֻׁלַּחַת, וְאִם לֹא הִגִּיעַ לְמִדָּה זוֹ אֵינָהּ מְשֻׁלַּחַת, שֶׁאֵלּוּ בְּנֵי אָדָם שֶׁסִּכְּנוּ בְּעַצְמָם וּבָאוּ לִמְקוֹם הַחַיּוֹת. [ר]אֲבָל שְׁאָר מִינֵי רֶמֶשׂ הָאָרֶץ וְרֶמֶשׂ הָעוֹף שֶׁשֻּׁלְּחוּ וְהִזִּיקוּ, כְּגוֹן שִׁלּוּחַ נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים (כו) שֶׁמַּזִּיקִים וְאֵינָם מְמִיתִים, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר צְרָעִים וְיַתּוּשִׁין וְהַדּוֹמֶה לָהֶם, אֵין מִתְעַנִּים עֲלֵיהֶם וְלֹא מַתְרִיעִין: ח [ש]וְכֵן עַל (כז) יֵרָקוֹן וְהַשִּׁדָּפוֹן מִשֶּׁהִתְחִיל בַּתְּבוּאָה, אֲפִלּוּ לֹא הִתְחִיל אֶלָּא בְּמָקוֹם אֶחָד [ת]כִּמְלֹא פִּי הַתַּנּוּר, מִתְעַנִּין וּמַתְרִיעִין, (וַאֲפִלּוּ הָרְחוֹקִים (טור), רַק שֶׁיִּהְיוּ (כח) בְּאוֹתוֹ הִפַּרְכְיָא) (ר"ן (ז: ד"ה ועל)): ט [א]וְכֵן עַל הָאַרְבֶּה וְהֶחָסִיל, אֲפִלּוּ לֹא

מ טוּר בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ב' (הי"ב) שֶׁזֶּהוּ נִכְלָל בִּכְלַל מַפֹּלֶת. נ לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם שָׁם (הי"ג) מִבְּרַיְיתָא שָׁם י"ט (ע"ב). ס שָׁם מִבְּרַיְיתָא וּגְמָרָא בָּבָא קַמָּא פ' (ע"ב). ע מִשְׁנָה תַּעֲנִית י"ט (ע"א). פ בְּרַיְיתָא שָׁם כ"ב (ע"א). צ לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ב' (ה"ז) מֵהַךְ בְּרַיְיתָא וּכְדִמְפָרֵשׁ לָהּ שָׁם בַּגְּמָרָא. ק רַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ב' (ה"ח) מִבְּרַיְיתָא כ"ב (ע"א) וּכְדִמְפָרֵשׁ רַב פַּפָּא. ר טוּר בְּשֵׁם רַמְבַּ"ם שָׁם (ה"ט) מִבְּרַיְיתָא שָׁם י"ד (ע"א). ש בַּמִּשְׁנָה שָׁם י"ט (ע"א) כְּפֵרוּשׁ רַמְבַּ"ם (הי"א). ת פֵּרוּשׁ דָּבָר מוּעָט וּכְרַבִּי עֲקִיבָא בִּבְרַיְיתָא כ"ב (ע"א) וְהָרַב הַמַּגִּיד שָׁם. א רַמְבַּ"ם (ה"י) מִמִּשְׁנָה י"ט (ע"א) וּבְרַיְיתָא כ"ב (ע"א).

בְּאֵר הֵיטֵב

בִּשְׁעַת הַדֶּבֶר, עַיֵּן שָׁם: ה (ג) הֶחֱלָאִים. וְהוּא הַדִּין כְּשֶׁהָאֲבַעְבּוּעוֹת פּוֹרְחִים בַּתִּינוֹקוֹת וּמֵתִים יֵשׁ לִגְזֹר תַּעֲנִית. וּבַשְּׁלָ"ה כָּתַב דְּכָל אֶחָד יַבְרִיחַ בְּנוֹ מֵהָעִיר בָּעֵת הַזֹּאת, וְאִם לֹא עָשָׂה זֹאת הֵם חַיָּבִים בְּנַפְשׁוֹתָם: ו (ד) לַאֲגַם. הוּא מָלֵא קָנִים וְאִילָנוֹת קְטַנִּים:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

עַל הַדֶּבֶר, וְכֵן אָמְרוּ מִשֵּׁם הָאֲרִ"י זַ"ל, וְכֵן יֵשׁ סְבָרָא בַּתַּלְמוּד דַּף כ"ב (ע"ב) עַיֵּן שָׁם: ה [בשו"ע] צוֹעֲקִים עָלָיו בִּלְבַד כו'. עַיֵּן בְּטוּר, וְעַיֵּן סָעִיף י"א וְסָעִיף י"ב. וְהִקְשָׁה הַשּׁוֹאֵל בִּתְשׁוּבָה שְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ג' סִימָן מ' מִשַּׁ"ס דְּבָבָא קַמָּא דַּף (פ"א) [פ'] (ע"ב) דְּמוּכָח דְּעַל חִכּוּךְ לַח מַתְרִיעִין אֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת (וְעַיֵּן בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף (ס"י) בְּשֵׁם מַר זְקֵנוֹ הָרַב שֶׁהִרְגִּישׁ בָּזֶה עַל הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ סָעִיף י"ב), וְעַיֵּן שָׁם שֶׁהֵשִׁיב הַשְּׁבוּת יַעֲקֹב דְּמוּכָח לַמְעַיֵּן שָׁם דְּרַשִּׁ"י (ד"ה מתריעין) וְרַמְבַּ"ם (פ"ב הי"ג) לֹא גָּרְסֵי תֵּבַת בְּשַׁבָּת, עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

ה (יד) הֶחֱלָאִים. וְהוּא הַדִּין כְּשֶׁאֲבַעְבּוּעוֹת פּוֹרְחִים בַּתִּינוֹקוֹת וּמֵתִים יֵשׁ לִגְזֹר תַּעֲנִית, וּכְבָר נִדְפַּס סְלִיחָה עַל תַּחֲלוּאֵי יְלָדִים. וּבַשְּׁלָ"ה כָּתַב דְּכָל אֶחָד יַבְרִיחַ בָּנָיו מִן הָעִיר בָּעֵת הַזֹּאת, דְּהִיא מַחֲלָה הַמִּתְדַּבֶּקֶת: (טו) וְהָיוּ מֵתִים וְכוּ'. עַיֵּן לְקַמֵּיהּ בַּהַגָּ"הּ: (טז) חִכּוּךְ. שְׁחִין (ח) שֶׁמִּתְחַכֵּךְ אָדָם עָלֶיהָ: (יז) וְאִם פָּשַׁט בְּרֹב הַצִּבּוּר וְכוּ'. עַיֵּן בְּבַ"ח (ס"ה) שֶׁדַּעְתּוֹ דְּבָזֶה אֲפִלּוּ אֵינָם מֵתִים מִמֶּנָּה גּוֹזְרִין תַּעֲנִית, שֶׁהַשְּׁחִין לַח הוּא כְּעֵין שֶׁהָיָה בְּמִצְרַיִם וְהוּא קָשֶׁה כַּמָּוֶת. אָכֵן בָּזֶה בָּעִינַן דַּוְקָא כְּשֶׁפָּשַׁט בְּרֹב צִבּוּר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לִשְׁאָר חֳלָאִים: (יח) מִיָּד. עַיֵּן בְּחִדּוּשֵׁי רִיטְבָּ"א (כ:) שֶׁדַּעְתּוֹ דְּעַל כָּל פָּנִים בָּעִינַן שֶׁיִּהְיוּ מֵתִים מֵאוֹתוֹ חֹלִי שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים וְאָז נִתְחַזְּקָה הַחֹלִי לְמֵמֶתֶת, רַק שֶׁאֵין צָרִיךְ לָזֶה שֶׁיִּהְיֶה דַּוְקָא בִּשְׁלֹשָׁה יָמִים כְּמוֹ בְּדֶבֶר, אֶלָּא בֵּין בְּיוֹם אֶחָד אוֹ יוֹתֵר מִתְעַנִּין וּמַתְרִיעִין עָלָיו. אָכֵן לְפִי מַה שֶּׁמְּבֹאָר בְּבֵית יוֹסֵף (ס"ב ד"ה ומ"ש יש) בְּשֵׁם הַיְּרוּשַׁלְמִי (פ"ג ה"ה) מוּכָח דִּלְעִנְיַן אַסְכָּרָה אֲפִלּוּ לֹא מֵת מִמֶּנָּה רַק אֶחָד, מִתְעַנִּין עָלָיו. וְנִרְאֶה דְּמִכָּל מָקוֹם דַּוְקָא כְּשֶׁיָּרַד חֹלִי זֶה לְהַרְבֵּה אֲנָשִׁים אַף שֶׁלֹּא מֵת עֲדַיִן רַק אֶחָד מֵהֶן צָרִיךְ לְהַחְמִיר, וְכִדְמַשְׁמַע לְשׁוֹן הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, אֲבָל אִי לָאו הָכִי, לֹא. וְעַיֵּן בְּלֶחֶם מִשְׁנֶה (פ"ב הי"ג) שֶׁדַּעְתּוֹ דְּבָעִינַן שֶׁיָּמוּתוּ מִמֶּנָּה שְׁנֵי אֲנָשִׁים (וְאִשְׁתְּמִיטְתֵיהּ דִּבְרֵי הַבֵּית יוֹסֵף בְּשֵׁם הַיְּרוּשַׁלְמִי וְכֵן הָרִיטְבָּ"א): ו (יט) אֲפִלּוּ הָרְחוֹקִים. וְצָרִיךְ עִיּוּן (ט) עַל הָרַמָּ"א שֶׁלֹּא הִגִּיהַּ כָּאן רַק שֶׁיִּהְיוּ בְּאוֹתָהּ הִפַּרְכְיָא כְּמוֹ שֶׁהִגִּיהַּ בְּסָעִיף ח', וְכֵן לָמָּה לֹא חָלַק עַל דִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּסָעִיף א' וְסָעִיף י"ב בְּמַה שֶּׁכָּתַב 'וְכָל הֶעָרִים שֶׁסְּבִיבוֹתֵיהֶם' וְכוּ', לְפָרֵשׁ דְּהוּא הַדִּין הָרְחוֹקִים שֶׁהָיוּ בְּאוֹתָהּ הִפַּרְכְיָא: (כ) נִרְאֲתָה בַּשָּׂדֶה בַּיּוֹם אִם רָאֲתָה וְכוּ'. מַשְׁמַע דְּבַשָּׂדֶה בַּלַּיְלָה שֶׁדַּרְכָּהּ לִהְיוֹת שָׁם אֵין רְאָיָה מֵעֲמִידָתָהּ שֶׁנִּשְׁתַּלְּחָה לְהַזִּיק, אֲבָל בָּעִיר בַּלַּיְלָה דְּיֵשׁ בָּזֶה גַּם כֵּן צַד אֶחָד שֶׁל רֵעוּתָא, אֶפְשָׁר דְּגַם זֶה בִּכְלַל שִׁלּוּחַ הוּא: (כא) שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם. שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ט ב) 'וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ', וְזוֹ שֶׁעָמְדָה לְנֶגְדָּם וְלֹא יָרְאָה בִּכְלַל שִׁלּוּחַ הוּא: (כב) שָׂדֶה שֶׁסְּמוּכָה לַאֲגַם וְכוּ'. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, בָּזֶה אִם עָמְדָה, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא רָדְפָה אַחֲרֵיהֶם אֵינָהּ מְשֻׁלַּחַת, (י) דְּכֵיוָן דִּסְמוּכָה לַאֲגַם הַיְנוּ רְבִיתָא, וְהַאי דְּלֹא בָּרְחָה, סָבְרָה אִי אָתֵי בַּתְרַאי עָרֵיקְנָא לְאַגְמָא מִיָּד: (כג) בַּאֲגַם. הוּא מָלֵא קָנִים וְאִילָנוֹת קְטַנִּים, (יא) וְהוּא הַדִּין יַעַר גָּדוֹל: (כד) אֲפִלּוּ רָדְפָה אַחֲרֵיהֶם אֵינָהּ מְשֻׁלַּחַת. דְּכֵיוָן דְּהַיְנוּ דּוּכְתָּא שֶׁלָּהּ, (יב) סָמְכָה אַדַּעְתָּהּ וְרָהֲטָא אַבַּתְרַיְיהוּ: (כה) וְאָכְלָה אֶחָד מֵהֶם. רְבוּתָא הָוֵי, דְּאַף עַל גַּב דְּאָכְלָה אֶחָד מֵהֶן הָוֵי מְשֻׁלַּחַת (יג) מִדְּטָרְפָה הַשְּׁנִיָּה וְלֹא אָכְלָה, וְכָל שֶׁכֵּן אִם לֹא אָכְלָה כְּלָל בְּוַדַּאי מְשֻׁלַּחַת הָוֵי מִדְּטָרְפָה אוֹתָן [תּוֹסָפוֹת (כב. ד"ה טרפה)], וּבְפֵרוּשׁ רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (שם) אִיתָא לְהֵפֶךְ, עַיֵּן שָׁם: ז (כו) שֶׁמַּזִּיקִים וְאֵינָם מְמִיתִים. אֲבָל אִם (יד) מְמִיתִין, אֲפִלּוּ יַתּוּשִׁים וּזְבוּבִים מִתְעַנִּין וּמַתְרִיעִין עֲלֵיהֶם. וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּעַל נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים (טו) אֲפִלּוּ אִם אֵין אָנוּ יוֹדְעִין עֲדַיִן שֶׁיָּמוּתוּ עַל יָדָן, גַּם כֵּן חוֹשְׁשִׁין וּמִתְעַנִּין עַל זֶה: ח (כז) יֵרָקוֹן וְהַשִּׁדָּפוֹן. יֵרָקוֹן הוּא תְּבוּאָה שֶׁהִכְסִיפָה פָּנֶיהָ, וְשִׁדָּפוֹן הוּא רוּחַ שֶׁמֵּרִיק הַזֶּרַע מִן הַתְּבוּאָה. וְשִׁעוּרוֹ כִּמְלֹא פִּי הַתַּנּוּר, פֵּרוּשׁ תְּבוּאָה שֶׁרָאוּי לַעֲשׂוֹת פַּת כִּמְלֹא פִּי תַּנּוּר. וּבַגְּמָרָא (כב:) מִסְתַּפֵּק אִם רָצָה לוֹמַר כְּכִסּוּי הַתַּנּוּר, אוֹ כְּשׁוּרוֹת הַלֶּחֶם הַדְּבֵקִים בְּפִי הַתַּנּוּר זֶה אֵצֶל זֶה, אִי נַמִי זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה: (כח) בְּאוֹתָהּ הִפַּרְכְיָא. הִיא מַלְכוּת. וְדַוְקָא בָּזֶה שֶׁהִיא מַכָּה מְהַלֶּכֶת, אֲבָל כְּשֶׁאֵינָהּ מְהַלֶּכֶת, אֵינָהּ מַתְרַעַת אֶלָּא מִתְעַנֵּית בִּלְבַד כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סָעִיף י"ב [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח)]:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ח) רַשִׁ"י (ב"ק פ: ד"ה חיכוך): ו (ט) בֵּאוּר הַגְּרָ"א (ד"ה בכ"מ). וְכֵן תָּמַהּ עַל הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ גּוּפָא שֶׁסּוֹתֵר דִּבְרֵי עַצְמוֹ, שֶׁבְּסָעִיף א' וְסָעִיף י"ב כָּתַב כָּל הֶעָרִים שֶׁסְּבִיבוֹתֶיהָ, וְכָאן סָתַם כְּדִבְרֵי הַטּוּר אֲפִלּוּ הָרְחוֹקִים: (י) רַשִׁ"י (כב. ד"ה בשדה הסמוכה): (יא) פְּרִי מְגָדִים (א"א סק"ה): (יב) רַשִׁ"י (שם ד"ה כי תניא): (יג) וְדַוְקָא כְּשֶׁטְּרָפָן זֶה אַחַר זֶה, אֲבָל אִי טָרְפָה שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם כְּאֶחָד, אֲפִלּוּ אִי לֹא אָכְלָה אֶלָּא אֶחָד מֵהֶם, אֵין זֶה הוֹכָחָה שֶׁהִיא מְשֻׁלַּחַת מִדְּטָרְפָה שְׁנֵיהֶם, כֵּיוָן דְּבַחֲדָא טְרִיפָה טָרְפָה לִשְׁנֵיהֶם [גְּבוּרַת אֲרִי (שם ד"ה טרפה)]: ז (יד) מַסְקָנַת הַבֵּית יוֹסֵף (ד"ה כתב הרמב"ם), וְכֵן כָּתַב הַלְּבוּשׁ (ס"ז): (טו) דַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות ב) לְדַעַת הַטּוּר:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת תַּעֲנִית סִימָן תקעז תקעח

נִרְאֶה מֵהֶם אֶלָּא כָּנָף אֶחָד בְּכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וַאֲפִלּוּ אֵינוֹ מַשְׁחִית יְבוּל הָאָרֶץ, מִתְעַנִּין וּמַתְרִיעִין עֲלֵיהֶם, וְעַל הַגּוֹבַאי (פרוש, מין ארבה) בְּכָל שֶׁהוּא, אֲבָל עַל הֶחָגָב אֵין מִתְעַנִּין עָלָיו וְלֹא מַתְרִיעִין, אֶלָּא זוֹעֲקִין בִּלְבַד. וְעַכְשָׁו שֶׁאֵין אָנוּ מַכִּירִין מִינִים הַלָּלוּ, עַל כֻּלָּם מַתְרִיעִין: י כֵּיצַד, הָרֵי שֶׁהוּזְלוּ דְּבָרִים שֶׁל סְחוֹרָה שָׁרַב חַיֵּי אֲנָשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר מֵהֶם, גְּכְּגוֹן כְּלֵי פִּשְׁתָּן בִּכְבָל וְיַיִן וְשֶׁמֶן בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְנִתְמַעֵט הַמַּשָּׂא וְהַמַּתָּן דַּעַד שֶׁיִּצְטָרֵךְ הַתַּגָּר לִמְכֹּר שָׁוֶה עֲשָׂרָה בְּשִׁשָּׁה, (כט) הֲרֵי זוֹ צָרַת צִבּוּר וּמַתְרִיעִין עָלֶיהָ. הוּבְשַׁבָּת (ל) זוֹעֲקִים עָלֶיהָ, אֲבָל אֵין תּוֹקְעִין עָלֶיהָ בְּשַׁבָּת: יא וְכֵן עַל הַמָּטָר. כֵּיצַד, הֲרֵי שָׁרְבוּ עֲלֵיהֶם גְּשָׁמִים עַד שֶׁיָּצְרוּ לָהֶם, הֲרֵי אֵלּוּ מִתְפַּלְּלִים עֲלֵיהֶם, שֶׁאֵין לְךָ צָרָה יְתֵרָה מִזּוֹ שֶׁהַבָּתִּים נוֹפְלִים וְנִמְצְאוּ בָּתֵּיהֶם קִבְרֵיהֶם. וּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֵין מִתְפַּלְּלִין עַל רֹב הַגְּשָׁמִים, מִפְּנֵי שֶׁהִיא אֶרֶץ הָרִים וּבָתֶּיהָם בְּנוּיִם בַּאֲבָנִים וְרֹב הַגְּשָׁמִים טוֹבָה לָהֶם, וְאֵין מִתְעַנִּים לְהַעֲבִיר הַטּוֹבָה. וְעַכְשָׁו בְּצֵפַת מְצוּיִם מַפֹּלֶת בָּתִּים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים, וּמִתְפַּלְּלִים עֲלֵיהֶם: יב כָּל עִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ צָרָה מִכָּל אֵלּוּ, אוֹתָהּ הָעִיר מִתְעַנָּה וְזוֹעֲקִין בִּתְפִלָּה וּמִתְחַנְּנִים וּמַתְרִיעִין בְּשׁוֹפָר עַד שֶׁתַּעֲבֹר הַצָּרָה, (לא) וְכָל סְבִיבוֹתֶיהָ מִתְעַנּוֹת אֲבָל לֹא מַתְרִיעוֹת, אֲבָל מְבַקְּשִׁים עֲלֵיהֶם רַחֲמִים. וּבְכָל מָקוֹם אֵין מִתְעַנִּין וְלֹא זוֹעֲקִים וְלֹא מַתְרִיעִים בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב עַל שׁוּם צָרָה, חוּץ מִצָּרַת הַמְּזוֹנוֹת שֶׁזּוֹעֲקִים עֲלֵיהֶם בְּשַׁבָּת: יג חעִיר שֶׁהִקִּיפוּהָ אַנְסִין אוֹ נָהָר, וּסְפִינָה הַמִּטְרָפֶת בַּיָּם, אֲפִלּוּ טעַל יָחִיד הַנִּרְדָּף מִפְּנֵי אַנְסִין אוֹ לִסְטִים אוֹ רוּחַ רָעָה אוֹ חוֹלָה שְׁאֵר חֹלִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנַת הַיּוֹם (וּלְבָרֵךְ הַחוֹלָה בְּשַׁבָּת עַיֵּן לְעֵיל סוֹף סִימָן רפ״ח (ס״ו)), זוֹעֲקִים וּמִתְחַנְּנִים בְּתִפִלּוֹת בְּשַׁבָּת, אֲבָל אֵין תּוֹקְעִין, יאֶלָּא אִם כֵּן תּוֹקְעִין לְקַבֵּץ הָעָם לַעֲזֹר אֶחֵיהֶם וּלְהַצִּילָם: יד כתַּעֲנִיּוֹת אֵלּוּ שֶׁמִּתְעַנִּים עַל הַצָּרוֹת, אֵין מִתְעַנִּין בָּהֶם לֹא עֲבָרוֹת וְלֹא מְנִיקוֹת (לב) וְלֹא (ה) קְטַנִּים, וּמֵתְרִים לָאֲכֹל בַּלַּיְלָה אַף עַל פִּי שֶׁמִּתְעַנִּים לְמָחָר, (לג) חוּץ מִתַּעֲנִיּוֹת הַגְּשָׁמִים: טו לצִבּוּר שֶׁהָיוּ לָהֶם (לד) שְׁתֵּי צָרוֹת, אֵין מְבַקְּשִׁים רַחֲמִים (לה) אֶלָּא עַל (ו) אַחַת מֵהֶם, דִּכְתִיב (עזרא ח כג) וַנָּצוֹמָה וַנְּבַקְּשָׁה מֵאֱלֹהֵינוּ עַל זֹאת, וְאוֹמְרִים, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בִּלְבֵּנוּ צָרוֹת רַבּוֹת, עַל צָרָה פְּלוֹנִית בָּאנוּ לְהִתְפַּלֵּל. וְאִם יֵשׁ לָהֶם צָרַת רָעָב וְצָרַת דֶּבֶר, מְבַקְּשִׁים רַחֲמִים עַל הָרָעָב, מִשּׁוּם דְּכִי יְהִיב רַחֲמָנָא שׁוּבְעָה לְחַיֵּי יְהִיב: טז מכָּל יוֹם תַּעֲנִית שָׁגוּזְרִים עַל הַצִּבּוּר מִפְּנֵי הַצָּרוֹת, בֵּית דִּין וְהַזְּקֵנִים הָיוּ יוֹשְׁבִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וּבוֹדְקִים עַל מַעֲשֵׂה אַנְשֵׁי הָעִיר מֵאַחַר תְּפִלַּת שַׁחֲרִית עַד חֲצִי הַיּוֹם, (לו) וּמְסִירִין הַמִּכְשׁוֹלִים שֶׁל עֲבֵרוֹת, וּמַזְהִירִין וְדוֹרְשִׁין וְחוֹקְרִים עַל בַּעֲלֵי חָמָס וַעֲבֵרוֹת וּמַפְרִישִׁין אוֹתָן, וְעַל בַּעֲלֵי זְרוֹעַ וּמַשְׁפִּילִין אוֹתָם, וְכֵיוָצֵא בְּדָבָרִים אֵלּוּ. וּמֵחֲצִי הַיּוֹם וְלָעָרֶב, רְבִיעַ הַיּוֹם קוֹרִין בַּתּוֹרָה וּמַפְטִירִין בַּנָּבִיא, וּרְבִיעַ הַיּוֹם הָאַחֲרוֹן מִתְפַּלְּלִין מִנְחָה (לז) וּמַתְרִיעִים וּמִתְוַדִּין (ז) וְזוֹעֲקִים כְּפִי כֹּחָם:

א לְשׁוֹן הָרַ״שׁ בַּר צְמָח (תשו׳ הרשב״ש סי׳ קנג) מִבְּרַיְיתָא תַּעֲנִית כ״ב (ע״ב).

תקעז אִם נִתְרַבּוּ הַגְּשָׁמִים עַד שֶׁמְּטַשְׁטְשִׁים הַקַּרְקַע אֵין מִתְנַהֲגִים. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א (א) אבְּכָל מָקוֹם אִם רֹב גְּשָׁמִים מְטַשְׁטְשִׁים הַקַּרְקַע (ב) וּמוֹנְעִים (ג) הַמַּחֲרֶשָׁה, (ג) מַתְרִיעִים

בַּאֵר הֵיטֵב

יד (ה) קְטַנִּים. וְנוֹהֲגִים שֶׁאֵין גּוֹזְרִים עַל פְּחוּתִים מִשְּׁמוֹנֶה עָשְׂרֵה לְזָכָר וַחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה לִנְקֵבָה, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק״י): טו (ו) אַחַת. אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ צָרָה אַחַת יְכוֹלִים לְהַזְכִּיר בִּתְפִלָּתָם גַּם צָרוֹת אֲחֵרוֹת, וְכֵן הוּא בְּכַמָּה פִּיּוּטִים וּסְלִיחוֹת. מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יא):

טז (ז) וְזוֹעֲקִים. כָּתַב מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יב), תָּמֵהַּ אֲנִי לָמָּה אֵין עוֹשִׂין כֵּן בְּזִמַּנֵּנוּ, שֶׁזֶּה עִקַּר הַתַּעֲנִית כַּמְבֹאָר בְּתַעֲנִית דַּף ט״ו:

א (ג) הַמַּחֲרֶשָׁה. וְהוּא הַדִּין אִם מְקַלְקְלִים וּמַפְסִידִין בְּעִנְיָן אַחֵר. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

י (כט) הֲרֵי זוֹ צָרַת צִבּוּר. וּמִתְעַנִּין [לְבוּשׁ]: (ל) זוֹעֲקִים עָלֶיהָ. בְּפֶה לוֹמַר עֲנֵנוּ [לְבוּשׁ]: יב (לא) וְכָל סְבִיבוֹתֶיהָ. הַיְנוּ (סו) בְּאוֹתָהּ הַפַּרְכְיָא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סָעִיף ח׳ [מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ט)]: יד (לב) וְלֹא קְטַנִּים. לְאו דַּוְקָא קְטַנִּים גְּמוּרִים, אֶלָּא כָּל שֶׁהֵם פְּחוּתִים מִשְּׁמוֹנָה עָשְׂרֵה לְזָכָר וְחָמֵשׁ עָשְׂרֵה לִנְקֵבָה אֵין גּוֹזְרִין הַצִּבּוּר עֲלֵיהֶם תַּעֲנִיתִים אֵלּוּ, כֵּיוָן שֶׁאֵינָם תַּעֲנִיתִים קְבוּעִין [מָגֵן אַבְרָהָם (סק״י)]. וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּמַה שֶּׁאָמְרוּ וְלֹא קְטַנִּים הַיְנוּ (יז) דְּאֵין בָּהֶם מִצְוַת חִנּוּךְ כְּמוֹ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים לְקַמָּן בְּסִימָן תרט״ז סָעִיף ב׳, (יח) וּמִכָּל מָקוֹם נָכוֹן שֶׁיֹּאכְלוּ רַק כְּדֵי קִיּוּם הַגּוּף וְלֹא לְהִתְעַנֵּג בַּאֲכִילָתָם. וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם כָּתַב דְּהַמִּנְהָג שֶׁאֵין גּוֹזְרִין תַּעֲנִית אֵלּוּ עַל פְּחוּתִים מִשְּׁמוֹנָה עָשְׂרֵה לְזָכָר וְחָמֵשׁ עָשְׂרֵה לִנְקֵבָה: (לג) חוּץ מִתַּעֲנִיּוֹת הַגְּשָׁמִים. עַיֵּן לְעֵיל סִימָן תקע״ה סָעִיף ה׳: טו (לד) שְׁתֵּי צָרוֹת וְכוּ׳. אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ לָהֶם צָרָה אַחַת (יט) יְכוֹלִים לְהַזְכִּיר בִּתְפִלָּתָם גַּם צָרוֹת שֶׁעָבְרוּ אַגַּב צָרָה זוֹ שֶׁמִּתְפַּלְּלִין עָלֶיהָ: (לה) עַל אַחַת

שַׁעַר הַצִּיּוּן

יב (מו) וְלִכְאוֹרָה מַשְׁמַע לְדִידֵיהּ דְּהַיְינוּ אֲפִלּוּ רְחוֹקִים כֵּיוָן שֶׁהֵם בְּאוֹתָהּ הַפַּרְכְיָא. וּמִדִּבְרֵי הַגְּרָ״א בְּסָעִיף ח׳ מַשְׁמַע דְּכַוָּנַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ הוּא דַּוְקָא סְבִיבוֹתֶיהָ וְלֹא הָרְחוֹקִים: יד (ח) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ד) וּנְהַר שָׁלוֹם (סק״ד) וּבְרִכֵּי יוֹסֵף (סי״א), וְדִלְא כְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״י) שֶׁרָצָה לוֹמַר דְּלָאו דַּוְקָא קְטַנִּים, וְכֵן מַשְׁמַע מֵהַגְּרָ״א (ד״ה ולא קטנים) שֶׁלֹּא כִּדְבָרָיו: (יח) כֵּן מַשְׁמַע מֵאֵלִיָּה רַבָּה (סי׳ תקמט סק״י) בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מְנַחֵם עֲזַרְיָה (סי׳ קיא): טו (יט) הַלָּכָה בְּרוּרָה (סק״ד) בְּפֵרוּשׁ דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״א):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah